

འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱན་ཐོན་ལུངས་ཐོབ་སྤྱོད་དང་ ལེ་ཕན་བཅོ་
བཤའི་སྲིད་བྱུས།

༢༠༡༥

**Access and Benefit Sharing Policy of Bhutan
2015**

དཔལ་ལྷན་འབྲུག་གཞུང་།
སོ་ནམ་དང་ནགས་ཚལ་ལྷན་ཁག།
Royal Government of Bhutan
Ministry of Agriculture and Forests

དཀར་ཆག

དོན་ཚན།

ཤོག་གྲངས།

༡༽	དོན་ཚན།.....	༡
	སྲིད་བླུས་དང་ ལྷིམས་ལྡན་གནས་སྤངས།.....	༣
༢༽	ཁྱེད་ལྟུང་།.....	༤
༣༽	ལམ་སྟོན་གྱི་གཞི་མ།.....	༧
༤༽	འཆར་སྤྱང།.....	༩
༥༽	ཁྱེད་ལྟུང་།.....	༩
༦༽	དེས་ཚིག།.....	༡༠
༧༽	སྲིད་བླུས་ཀྱི་དམིགས་དོན།.....	༡༢
༨༽	སྲིད་བླུས་ཀྱི་ཐབས་ལམ།	
	སྲིད་བླུས་ཀྱི་དམིགས་དོན་ དང་པ།.....	༡༥
	སྲིད་བླུས་ཀྱི་དམིགས་དོན་ གཉིས་པ།.....	༡༦
	སྲིད་བླུས་ཀྱི་དམིགས་དོན་ གསུམ་པ།.....	༡༧
	སྲིད་བླུས་ཀྱི་དམིགས་དོན་ བཞི་པ།.....	༡༨
	སྲིད་བླུས་ཀྱི་དམིགས་དོན་ ལྷ་པ།.....	༢༡

Table of Contents

Contents	Page
1. Introduction	1
Policy and Legal Environment.....	3
2. Rationale.....	6
3. Guiding Principles.....	7
4. Vision.....	8
5. Scope	8
6. Definitions	9
7. Policy Objectives.....	14
8. Policy Measures:	
Policy Objective 1	15
Policy Objective 2	16
Policy Objective 3	17
Policy Objective 4	18
Policy Objective 5	22

༡། རྒྱུད།

༣ སྐྱེ་ལྡན་རིགས་སྣ་ཉམས་སྲུང་འབད་ནི་འདི་ འབྲུག་གི་གོང་འཕེལ་གྱི་བྱུང་རབས་དང་ རང་
 བཞིན་མཐའ་འཁོར་ལུ་ གལ་གནད་ཅན་ཅིག་འབད་ ཉམས་རང་ཨིན་རུང་ གཞི་བཞག་སའི་དགོས་
 རོན་ཅིག་སྟེ་ གནས་ཉེ་ཡོད་པ་མ་ཚད་ སྐྱེ་ལྡན་རིགས་སྣ་དེ་འབྲུག་གི་སྲུང་སྲོལ་ བཟང་པོ་དང་
 མི་སྡེ་ལམ་སྲོལ་གྱི་འགོ་ལུགས་དང་ རྒྱལ་ཁབ་གོང་འཕེལ་གྱི་ལྷ་བ་ རྒྱལ་ཡོངས་དགའ་སྦྱིད་
 དཔལ་འཛོམས་ནང་ཡང་གཉིད་ཟུམ་བུ་གས་སྟེ་ཡོད་པ་ཨིན། དེ་ལུ་བརྟེན་འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་འདི་
 ཏུས་རབ་༡༡ པའི་ནང་ སྐྱེ་རིག་པའི་ཐོན་ལཱ་སྐྱོ་སྲོལ་ལུ་རྒྱུ་རྒྱ་ལོ་ཡང་མེད་པ་ཨིན།
 འབྲུག་གི་ས་ཆའི་ལྷོ་བསྐྱོད་ས་ བརྒྱཾ་༡༠.༤༤ ཉམས་ཚལ་གྱི་ལུ་བསྟེ་ཡོད་པ་དང་ བརྒྱཾ་
 ༥༡.༣༣ དེ་ཅིག་ སྲུང་སྲོལ་ལྡན་པའི་ ས་ཁོངས་སྟེ་ཉེན་སྲུང་འབད་ནི་དང་ སྐྱེ་ལྡན་རིགས་པའི་
 བར་ལུ་སྐྱེ་བཟོ་ ཡོད་མི་ནང་ སྲོ་ཤིང་གི་རིགས་༥༤༠༣ དང་ ཀེར་མ་༤༠༠ མངལ་སྐྱེས་སྲོག་
 ཆགས་༣༠༠ དང་ བྱ་རིགས་༡༠༠ བཙུ་ཉེ་ཤིང་སྣ་དང་ སྲོག་ཆགས་སྣ་ཚོགས་གནས་ཉེ་ཡོད་པ་
 ཨིན། ད་རུང་རྒྱ་མཚོ་ མཐའ་མར་ལས་ མཐོ་ཚད་ མི་ཇར་༣༠༠ ལས་༡༥༠༠ བར་ན་ སྲོག་གི་
 སྲོ་ཤིང་རིགས་༣༠༠ ལྷག་ཅན་ཡོད་པ་དང་ དེ་ཡང་ ས་བརྩུད་དང་ལྡན་ པའི་ཁར་ གངས་རི་དང་
 སྲོག་གི་སྲོ་ཤིང་ འདྲ་མིན་སྣ་ཚོགས་ ཡོད་མི་ལུ་བརྟེན་འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་འདི་ སྲུང་སྲོལ་བྱུང་
 རབས་ དང་འཁྲིལ་ སྲོན་མ་ལས་ ལྷོ་སྲོག་ལྗོངས་ ཟེར་སྐབ་སྲོལ་ཡོད་པ་ཨིན། སྲོག་རིགས་གྱི་
 སྲོ་ཤིང་ ལེ་ཤུ་ཡོད་མི་དང་ དེ་བརྩུན་གྱི་ སྲུང་སྲོལ་ལག་ལེན་འཐབ་མི་ལུ་བརྟེན་ མི་སྡེ་ནང་ལུ་
 སྐྱེ་ལྡན་རིགས་སྣའི་ཐོན་ལཱ་སྐྱོ་ ལག་ལེན་འཐབ་ནི་དང་ ལུང་ཚོས་ཚུ་གི་རྒྱུར་ལས་ སྲུང་སྲོལ་
 ཤེས་ཡོན་ཚུ་ དར་ལུབ་བྱུང་སྟེ་ཡོད་པ་ཨིན།

རྒྱལ་ཁབ་ནང་ལུ་ སྐྱེ་ལྡན་རིགས་སྣའི་ཐད་ལུ་འབྲོར་པ་དང་ལྡན་རུང་ ཅུ་ཁྲིམས་ཚེན་མོའི་དགོངས་
 རོན་དང་འཁྲིལ་ འབྲུག་གི་ས་ཆའི་ལྷོ་བསྐྱོད་ས་ལས་ ཉུང་ཤོས་ བརྒྱཾ་ ༤༠ ཏུས་དང་ནམ་
 པར་ཀུན་ཏུ་ ཉམས་ཚལ་གྱི་ལུ་བསྟེ་བརྟེན་ལོག་ལུ་འཛིན་སྲོང་རེས་གཏན་འཐབ་དགོས་སྟེ་ཡོད་པ་

1. Introduction

Conservation of biological diversity has always played a pivotal role in Bhutan's development history and concern for the natural environment and biological diversity is deeply embedded in Bhutanese traditional beliefs, socio-cultural outlook and the overarching development philosophy of Gross National Happiness (GNH). As a result, Bhutan has emerged virtually unscathed in the twenty first century in terms of its biological wealth. The country has 70.46 percent of the total area under forest cover and 51.32 percent, secured as protected areas and biological corridors and is home to a diverse array of flora and fauna including 5603 species of vascular plants, 400 ferns, 200 mammals and over 700 birds. To date, over 300 species of medicinal plants are found at different altitudes ranging from 200 to 7800 meters above sea level. This is not surprising since Bhutan was traditionally and historically referred to as Lhomenjong, valley of medicinal herbs because of its fertility, mountains and diversity of medicinal plants. Due to the rich diversity of medicinal plants, a strong tradition of use emerged resulting in the vast store of traditional knowledge held by local communities on the use and properties of these biological resources.

In spite of the rich biological diversity in the country, it has become increasingly important to assess and implement measures to fulfill the constitutional mandate that requires a minimum of sixty percent of Bhutan's total land be maintained under forest cover for all time. While it is clear that the long history of conservation

ལས་ དེ་མཐུན་གྱི་ཐབས་ལམ་ཚུ་བརྟུག་ཞིབ་འབད་དེ་ལག་ལེན་འཐབ་དགོཔ་དེ་ ག་ནི་བ་གལ་ཚེ།
འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ནང་ལུ་ སྤོན་དང་ཐུགས་ལས་རང་ མཐའ་བུར་གྱི་གཡུས་ཚན་དང་ ས་གནས་
ལག་ཚུ་ནང་ལུ་ རྒྱལ་རབས་དང་ལྡན་པའི་ ཉམས་སྲུང་གི་ལུགས་སྲོལ་ཡོད་མི་དེ་ དཔལ་འབྱོར་
སྲོ་འབྲུས་ཀྱི་སེམས་ཤུགས་བསྐྱེད་བརྟུག་བརྟུག་པ་མེན་པར་ ཁོང་རའི་ས་གནས་ཀྱི་སྐྱེ་ལྡན་གནས་
སྤངས་ལུ་སྲོལ་རྒྱུན་དང་ལམ་སྲོལ་གྱི་མཐུན་འབྲེལ་ཡོད་མི་ལས་བརྟེན་ཏེ་ཨིན།

དེ་འབདམ་ལས་ དཔལ་འབྱོར་གྱི་གཞོན་ཤུགས་ལུ་བརྟེན་ དེ་བརྩམ་མའི་མཐུན་འབྲེལ་ཚུ་མེད་པ་
འབྱོལ་མེད་པ་ཅིག་འབད་དགོ། འབྲུག་གི་རྩ་ཁྲིམས་ཚེན་མོ་དང་རྒྱལ་སྤྱིའི་སྐྱེ་ལྡན་རིགས་སྤྱིའི་
མཐུན་གྲོས་ གཉིས་ཀྱི་ ཉམས་སྲུང་གི་དམིགས་དོན་གྲུབ་ཐབས་ལུ་མི་སྡེ་དང་སྲོལ་རྒྱུན་ དེ་ལས་
དཔལ་འབྱོར་གོང་འཕེལ་གྱི་བར་ན་ བདེ་སྲིད་ཀྱི་ཚད་མཉམ་སྒྲིག་དགོ། དེའི་སྐབས་ཉམས་སྲུང་
འབད་ནི་དང་ མི་སྡེ་དང་སྲོལ་རྒྱུན་གྱི་བདེ་སྲིད་ཚུ་གི་ བར་ན་ཚད་མཉམ་དེ་ སྲོན་མ་ལས་ རྒྱལ་
རབས་དང་བསྐྱེད་སྒྲིག་ཡོད་རུང་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་དང་ འབྲེལ་བ་དགོ་མི་ཚུ་ཕན་ལུས་
ཅན་ཅིག་སྟེ་ དཀའ་ངལ་སེལ་ཚུགས་པ་བཟོ་དགོ། དེ་ཡང་འབྲུག་པའི་ སྐྱེ་ལྡན་རིགས་སྤྱིའི་ཐོན་
ཁུངས་ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་ རྒྱང་ཚོས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་སྲུང་སྲོལ་ཤེས་ཡོན་ཚུ་ ཞིབ་འཇོལ་
དང་ ཚོང་འབྲེལ་ལས་སྐྱུ་ཚུ་ལས་འཐོན་པའི་ ཁེ་སན་ཚུ་ ལྷན་དག་དང་འབྲེལ་མཉམ་ ཐོབ་
ཚུགས་པ་ བཟོ་དགོཔ་ཨིན།

སྤྱི་ལོ་༢༠༡༠ ལྷ་༡༠ པ་ནང་གནང་ཡོད་པའི་ ཞལ་འཇོམས་ཐེངས་༡༠ པའི་སྐབས་ རྒྱལ་སྤྱིའི་སྐྱེ་
ལྡན་རིགས་སྤྱིའི་མཐུན་གྲོས་ཀྱི་ལས་ཚོགས་༡༩༩ གྱིས་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཀྱི་གོ་སྐབས་དང་
དེ་སྤྱོད་པའི་ཁེ་སན་བགོ་བཤའ་ འབྲེལ་མཉམ་ཐོབ་ཐབས་ལུ་ ལྷ་གོ་ཡ་དབྱེད་གཞིའི་འགན་འཛིན་
འདི་ ཆ་འཇོག་གནང་ལུག། འགན་འཛིན་འདི་ བཟོ་དགོ་མི་དེ་ཡང་ རྒྱལ་སྤྱིའི་གཞི་བཞོན་བྱིན་ཏེ་
རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ སྤྱོད་མི་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་སྲུང་སྲོལ་ཤེས་ཡོན་ལས་འཐོན་པའི་ཁེ་
སན་ཚུ་ དེ་བཞིན་ཉམས་སྲུང་འབད་མི་དང་འཚོ་སྐྱོང་འཐབ་མི་ རྒྱལ་ཁབ་དང་ མི་སྡེ་ཚུ་ལུ་ ཁེ་

practices of Bhutan's rural communities, the local custodians have not been motivated by economic incentives but by strong spiritual and cultural bonds with their local ecosystems, it is important that these bonds are not frayed due to growing economic pressures. A balance between social, spiritual and economic wellbeing needs to be maintained to realize the conservation objectives of the Constitution of Bhutan and the Convention on Biological Diversity (CBD). While the balance between conservation and the social and spiritual wellbeing of the Bhutanese people have been historically maintained, more has to be done to ensure that Bhutan's economic needs are effectively addressed. This can be done by securing the economic value of Bhutan's biological resources and associated traditional knowledge through facilitating their research and commercial utilization and ensuring the fair and equitable sharing of benefits arising from such activities.

In October 2010, the 193 Parties to the CBD at their 10th Meeting adopted the Nagoya Protocol on Access to Genetic Resources and the Fair and Equitable Sharing of Benefits Arising from their Utilization (The Nagoya Protocol). This Protocol was developed in order to provide an international framework that seeks to ensure the fair and equitable sharing of benefits arising from the utilization of genetic resources and associated traditional knowledge with countries and communities who have conserved

ཕན་བགོ་བཤའ་བྱིན་ནི་དོན་ལུ་ཨིན་མ་ལས་ འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ རྒྱ་གོ་ཡ་དཔུང་གཞིའི་འགན་
འཛིན་ བརྒྱན་དེ་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་སྲུང་སྲོལ་ཤེས་ཡོན་ཚུ་ སྲོད་
ཐོག་དཔལ་འབྱོར་གྱི་ཁེ་སན་ཐོབ་ཐབས་ལུ་ དྲུངས་གསལ་ཅན་གྱི་ སྲིད་བྱུས་ལམ་སྟོན་ཅིག་
དགོཔ་ ག་ནི་ལས་གལ་ཆེ་བས།

དེ་འབད་མ་ལས་བརྟེན་ འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ལུ་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་སྲུང་
སྲོལ་ཤེས་ཡོན་གྱི་གོ་སྐབས་ཐོབ་ནི་དང་ དེའི་ ཞིབ་འཇོལ་དང་ཚོང་འབྲེལ་ཐོག་ལུ་ སྲོད་ཡོད་པའི་
ཁེ་སན་ཚུ་ རྣམ་དག་དང་འབྲེལ་མཉམ་ཐོག་ལུ་ ཐོབ་ཐབས་ལུ་དམིགས་ཏེ་ཐོབ་སྲོད་དང་ཁེ་སན་
བགོ་བཤའི་སྲིད་བྱུས་འདི་ བརྒྱུས་ཡོད་པ་ཨིན། དེ་གིས་ རྒྱལ་ཡོངས་ལྷོགས་གྲུབ་གོང་འཕེལ་
བཏང་ཚུགས་པའི་ཁར་ ལྷོ་ཁབ་ ༡༠༡༠ - ཞི་བདེ་དང་སྟོབས་འབྱོར་ དེལས་ བདེ་སྲིད་གྱི་
འཆར་སྣང་ རང་བཞིན་འཐོན་བསྐྱེད་ཚུ་ ལྷོ་བས་བདེ་ཏོག་ཏེ་ཐོག་ལས་གོང་འཕེལ་གྱི་ རྒྱུད་རིམ་
ལག་ལེན་འཐབ་སྟེ་ རྒྱལ་ཁབ་དང་ འགོ་བམི་རིགས་གྱི་སན་བདེ་ལུ་ མི་སྡེ་དང་དཔལ་འབྱོར་
ཡུན་བརྟན་གོང་འཕེལ་ཟེར་བའི་དམིགས་ཡུལ་བསྐྱབ་ནི་ལུ་ ཕན་ཐོག་བྱུང་ཚུགས་ནི་ཨིན།

སྲིད་བྱུས་དང་ ཁྲིམས་ལྷན་གནས་སྟངས།

འབྲུག་གི་ཙ་ཁྲིམས་ཆེན་མོའི་ཙ་ཚན་༡, པའི་དོན་ཚན་༡༢ ཅན་ “གཏེར་རྩལ་གྱི་ཐོན་ཁུངས་དང་
གཙང་ཚུ་ མཚོ་ ཉགས་ཚལ་ཚུ་ རྒྱལ་ཁབས་ལུ་ཐོབ་དབང་ཡོད་པའི་ཁར་ དེ་ཚུ་ རྒྱལ་ཁབས་
གྱི་རྒྱུད་རིམ་ཨིན་མ་ལས་ ཁྲིམས་དང་འཁྲིལ་ཏེ་སྲོད་དགོ།” ད་ཅུང་ ཙ་ཚན་༥ པའི་དོན་ཚན་༡
པའི་ནང་ “འཕམ་དང་སྐྱུགས་གྱི་མི་རབས་རིམ་པའི་མཐའ་དོན་ལུ་ འབྲུག་མི་ཆ་མཉམ་ རྒྱལ་
ཁབ་གྱི་རང་བཞིན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་དང་ མཐའ་འཁོར་གྱི་གཏེར་འཛིན་འབད་མི་ཅིག་ཨིན་པའི་ཁར་
མཐའ་འཁོར་ལུ་ ཕན་པའི་གོམས་སྲོལ་དང་སྲིད་བྱུས་ཚུ་ ཆ་འཛོག་དང་རྒྱབ་སྐྱོར་གྱི་ཐོག་ལས་
མཐོང་ཐོས་དང་གཞུགས་ཅན་གྱི་བཙོག་གི་བ་ཚུ་ བརྩིས་པའི་རང་བཞིན་མཐའ་འཁོར་གྱི་ཉེན་སྲོབ་

and nurtured such resources and knowledge. In order for Bhutan to secure the economic benefits arising from the utilization of its genetic resources and associated traditional knowledge through the national implementation of the Nagoya Protocol, clear policy directives are critical.

Therefore this Access and Benefit Sharing Policy is developed to guide access to Bhutan's genetic resources and associated traditional knowledge and ensure the fair and equitable sharing of benefits arising from their research and commercial utilization. It will also enable national capacity building and contribute to the vision outlined in Bhutan 2020 - A Vision for Peace, Prosperity and Happiness, that encourages the wise use of natural resources as a development asset to contribute to the sustainable social and economic development of the country and the benefit of humankind.

Policy and Legal Environment

Article 1.12 of the **Constitution of the Kingdom of Bhutan** states that “the rights over mineral resources, rivers, lakes and forests shall vest in the State and are the properties of the State, which shall be regulated by law”. Further, Article 5.1 asserts that “Every Bhutanese is a trustee of the Kingdom's natural resources and environment for the benefit of the present and future generations and it is the fundamental duty of every citizen to contribute to the protection of the natural environment, conservation of the rich biodiversity of Bhutan and prevention of all forms of ecological degradation including noise, visual and physical pollution through

དང་ འབྲུག་གི་འབྲོར་ཆེད་ རྐྱེན་ལྡན་རིགས་སྤྱི་ལུང་འཛིན་ རྫོང་བརྒྱུད་ཉམས་ཆག་གི་རིགས་
སྲོན་འགོག་འབད་ནི་དེ་ མི་སེར་ཚམ་ཉམ་གྱི་འགན་ཁུར་ལོ་མ་ཅིག་ཨིན།” ལྷག་པར་དུ་ཙུ་ཚཱ་པ་
པའི་དོན་ཚཱ་པ་ གཤེན་ པའི་ནང་ གཞུང་གིས་ ཁུངས་ལྡན་གྱི་དཔལ་འབྲོར་དང་མི་སྡེ་གོང་འཕེལ་
གཏང་པའི་སྐབས་སྲོན་བརྒྱུད་ཚད་མ་ཉམ་ ལྡན་པའི་ ཐོག་ ཡུན་བརྟན་གོང་འཕེལ་དང་ཉེན་སྲུང་
ཡོད་པ་བཟོ་དགོ།

འབྲུག་གི་ནགས་ཚལ་དང་ རང་བཞིན་གནས་སྤངས་ཉམས་སྲུང་བཅའ་ཁྲིམས་༡༩༩༥ གི་ནགས་
ཚལ་འཛིན་སྲུང་གཞུང་གི་སྲུང་སྲོལ་འབད་ཡོད་པའི་ ནགས་ཚལ་ནང་ བཀག་དམ་དང་ཡངས་
ཆག་ ནགས་ཚལ་གྲར་ལེན་ མི་སྡེ་ནགས་ཚལ་ ཐོན་སྐྱེད་སྐྱེལ་འདེན་དང་ཚོང་འབྲེལ་ སྲུང་སྲོལ་
འབད་ཡོད་པའི་ས་ཁོངས་ རི་དགས་སེམས་ཅན་ཉམས་སྲུང་དང་ ས་དང་རྒྱ་ཉམས་སྲུང་དེ་ལས་
ནགས་ཚལ་མེ་རྒྱུན་ སྲོན་འགོག་སྐོར་ལས་བཀོད་དེ་ཡོད་རུང་ དེ་ནང་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཀྱི་
ཞིབ་འཚོལ་དང་ཚོང་འབྲེལ་ ལས་འབྲུང་བའི་ ཁོ་ཕན་བགོ་བཤའ་རྒྱབ་དགོ་པའི་སྐོར་ལས་བཀོད་
དེ་མིན་འདུག།

སྐྱེས་ལྡན་རིགས་སྤྱི་དང་ལེན་འཆར་གཞི་༡༩༩༥ དང་༢༠༠༡ དེ་ལས་༢༠༠༩ ལུ་ ཉེ་མ་ལས་ཡོད་
པའི་ཡིག་ཆ་ རྐྱེན་ལྡན་རིགས་སྤྱི་ཐོན་ཁུངས་ ཉམས་སྲུང་དང་ ཡུན་བརྟན་ལག་ལེན་འཐབ་ནིའི་
དོན་ལུ་ རྐྱེན་ལྡན་འཚོལ་ཞིབ་འདི་ ཐབས་ཤེས་ལེགས་ཤོམ་ཅིག་ ཨིན་པའི་ལོ་མ་འཛིན་འབད་བའི་
ཁར་ འབྲུག་པའི་རིགས་སོན་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་འབྲེལ་ཡོན་ཏན་གྱི་སྐོར་ལས་ཞིབ་འཚོལ་དང་
ཚོང་འབྲེལ་འཐབ་ནིའི་དོན་ལུ་ དུངས་གསལ་ཅན་གྱི་སྲིད་བྱུས་ཅིག་དང་ ཁྲིམས་ཀྱི་གཞི་རྒྱུ་བཟོ་
དགོཔ་ཡོད་མི་ལུ་གཙོ་བོ་སྲོན་ལུག།

འབྲུག་གི་སྐྱེས་ལྡན་རིགས་སྤྱི་བཅའ་ཁྲིམས་༢༠༠༩ ཅན་མར་དེ་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཐོབ་
སྲོད་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་སྲུང་སྲོལ་ཤེས་ཡོན་ཚད་འཛིན་འབད་ནི་དོན་ལུ་ ཆ་འཛོག་གྲུབ་ཡོད་པ་

the adoption and support of environment friendly practices and policies.” In addition, Article 5.2(c) requires the government to secure ecologically balanced sustainable development while promoting justifiable economic and social development.

The **Forest and Nature Conservation Act of Bhutan 1995** covers forest management, prohibitions and concessions in government reserve forests, forestry leases, social and community forestry, transport and trade of forestry produce, protected areas, wildlife conservation, soil and water conservation, and forest fire prevention. It however does not cover the research and commercial utilization of genetic resources and the fair and equitable sharing of benefits arising thereof.

The **Biodiversity Action Plans of 1998, 2002 and 2009** were amongst the earliest documents to recognize bioprospecting as one of the measures for the conservation and sustainable utilization of biological resources and stressed the need to develop a comprehensive policy and legal framework for research and commercial utilization of Bhutan’s genetic resources and associated traditional knowledge.

The **Biodiversity Act of Bhutan 2003** was enacted to regulate access to genetic resources and associated traditional knowledge prior to the adoption of the Nagoya Protocol on Access to genetic

དང་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཐོབ་སྲོད་ཀྱི་ ལྷ་གོ་ཡ་དཔུང་གཞིའི་ལཱ་འཛིན་ ཆ་འཛོག་མ་བསྐྱབ་
པའི་ ལྷ་གོང་ལུ་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཐོབ་སྲོད་དང་ དང་བདེན་དང་ འདྲ་མཉམ་ཐོག་ལས་ཁེ་
ཕན་བགོ་བཤའི་སྐོར་ བཀོད་ཡོད་པ་ཡིན་ཅུང་ སྤྱི་ལོ་༢༠༠༣ ལས་འགོ་བཙུགས་པའི་ཉམས་མུང་
དང་ སྤྱི་ལོ་༢༠༡༠ ལུ་ལྷ་གོ་ཡ་དཔུང་གཞིའི་ལཱ་འཛིན་ ཆ་འཛོག་གྲུབ་པའི་ཤུལ་ལུ་ ཐོབ་སྲོད་
དང་ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའི་ སྤྱིད་བྱས་མཐིལ་ཕྱིན་ཅིག་བརྩམ་དགོས་ལག་ཆེ་བའི་མཐོང་གསལ་བུང་
པའི་ཁར་ དེ་གིས་དང་ལེན་དང་གཞན་ཡང་བཅའ་ཁྲིམས་དེའི་ལག་ལེན་བསྟར་བསྐྱར་ཞིབ་འབད་
ནི་ལུ་ཕན་ཐོག་ཚུགས་ནི་ཡིན།

འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ **སྤྱི་ལོ་༡༩༩༥ ལོར་ སྐྱེ་ལྷན་སྐྱེ་ཚོགས་ཀྱི་ཚོད་ཡིག་ ཆ་འཛོག་མཛད་གནང་**
ལུག། ལྷན་བཞུགས་ཚོད་ཡིག་འདི་རྒྱལ་སྤྱིའི་སྐྱེ་ལྷན་རིགས་སྤྱིའི་དཀའ་ངལ་སེལ་ཐབས་ཀྱི་ ལག་
ཆ་རོམ་ཅིག་ཡིན། ལྷན་བཞུགས་དེ་གི་ དམིགས་ཡུལ་གསུམ་ཡོད་མི་ཚུ་ཡང་ སྐྱེ་ལྷན་རིགས་སྐྱེ་
ཉམས་སུང་འབད་ནི་དང་ དེའི་ཆུལ་ས་ ཡུན་བརྟན་ལག་ལེན་འབབ་ནི་ དེ་ལས་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་
ཁུངས་ལག་ལེན་ འབབ་མི་ལས་ཐོབ་པའི་ ཁེ་ཕན་ཚུ་ དང་བདེན་དང་འདྲ་མཉམ་ཐོག་ལས་བགོ་
བཤའ་རྒྱབ་ནི་ཚུ་ཡིན།

རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཐོབ་སྲོད་དང་ ལག་ལེན་འབབ་པའི་ཁེ་ཕན་ཚུ་ འདྲ་མཉམ་དང་ནམ་དག་
ཐོག་ བགོ་བཤའ་རྒྱབ་དགོ་པའི་ལྷ་གོ་ཡ་དཔུང་གཞིའི་ལཱ་འཛིན་འདི་ སྤྱི་ལོ་༢༠༡༠ ལོར་ལྷན་
བཞུགས་ ཐངས་༡༠ པའི་སྐབས་སུ་ **ཆ་འཛོག་གྲུབ་གནང་ལུག།** དཔུང་གཞིའི་ལཱ་འཛིན་ཆ་
འཛོག་གནང་མི་འདི་ སྐྱེ་ལྷན་རིགས་སྤྱིའི་ལྷན་བཞུགས་ཀྱི་དམིགས་ཡུལ་༣ པ་གྲུབ་ནིའི་དོན་ལུ་
འགོ་བཙུགས་ཡོད་པའི་རྒྱལ་ཁབ་དང་ མི་སྡེའི་བདག་འཛིན་འབད་མི་ཚུ་ལུ་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་
ཁུངས་དང་དེ་དང་འབྲེལ་བའི་སྤར་སྲོལ་ཤེས་ཡོན་གྱི་ ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའ་བྱིན་ནི་ནང་ ཐབས་ལམ་
ཀྱན་མཐུན་བཟོ་ནི་དོན་ལུ་ཡིན།

resources and the fair and equitable sharing of benefits arising from their utilization. However experience since 2003 and the adoption of the Nagoya Protocol in 2010 has triggered the need for a comprehensive access and benefit sharing policy for Bhutan that will guide the implementation and where required review of this Act.

Bhutan ratified the **Convention on Biological Diversity in 1995**. The Convention is the only international instrument comprehensively addressing biological diversity. The Convention's three objectives are the conservation of biological diversity, the sustainable use of its components and the fair and equitable sharing of benefits arising from the utilization of genetic resources.

The Nagoya Protocol on Access to Genetic Resources and the Fair and Equitable Sharing of Benefits arising from their Utilization was adopted during the 10th meeting of the Conference of Parties (COP10) to the CBD in 2010. The Protocol was adopted in order to further the implementation of the third objective of the CBD by providing a strong compliance mechanism that ensures the sharing of benefits arising from the research and commercial utilization of genetic resources and associated traditional knowledge with their countries of origin and community custodians.

༡༽ བྱངས་ལྗན།

༡༽ འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་འདི་ ཤར་ཕྱོགས་ ཉི་མ་ལ་ཡ་གི་ཆ་ཤས་ཅིག་ཨིན་པའི་ཁར་ རྒྱགས་
རིགས་དང་ མཁེན་རྒྱ་ཆེ་བའི་ དབུ་ཁྲིད་པ་བཟང་པོ་དང་སྲིད་བྱུས་ལེགས་ཤོམ་ ཡོད་
མི་དང་ འབྲུག་མི་ཚུ་གི་ རང་བཞིན་གནས་སྤངས་ལུ་ གྲུས་བརྟུང་ཡོད་མི་ལུ་བརྟེན་
སྐྱེ་ལྡན་རིགས་སྣའི་ ཐོན་ལྷངས་ཚུ་ འབྱོར་པ་དང་ལྡན་མ་སྐྱེ་ཡོད་པ་ཨིན།

ལ༽ འབྲུག་མི་ཚུ་ རང་བཞིན་གནས་སྤངས་དང་ཅིག་ཁར་ མཐུན་ཉོག་ཉོ་སྤྲོད་པའི་
སྲར་སྲོལ་ལམ་ལུགས་ཡོད་མི་ལུ་ བརྟེན་ སྐྱེ་ལྡན་རིགས་སྣའི་ ཐོན་ལྷངས་ཚུ་ ལག་
ལེན་འཐབ་ཐངས་ཀྱི་སྐོར་ལས་ སྲར་སྲོལ་ཤེས་ཡོན་ སྲོམ་ཐོབ་སྟེ་ཡོད།

ག༽ རྒྱལ་ཁབ་ནང་ དཔལ་འབྱོར་གོང་འཕེལ་མཚུགས་དྲག་སྟེ་འབྱོ་བའི་སྐབས་ ཉམས་
སྤང་འབད་ནི་དེ་ གཞོང་ལེན་ཆེ་སྟེ་ འབྱོ་དོ་ཡོད་པ་ལས་ སྐྱེ་ལྡན་རིགས་སྣ་ ཉམས་
སྤང་ཡུན་བརྟན་ཐོག་བཞག་ཐབས་ལུ་ ཞིབ་འཚོལ་དང་ ཚོང་འབྲེལ་སྤྱོད་ཐངས་ དེ་
ལས་ རྣམ་དག་དང་འདྲ་མཉམ་ཐོག་ ཁེ་སན་བགོ་བཤའ་རྒྱབ་རྒྱུགས་པའི་ དགོས་
དོན་གྲུབ་ཐབས་ལུ་བཙོན་ལུགས་ བསྐྱེད་དགོཔ་འདུག།

ང༽ ད་ལྟོ་ སྐྱེ་ལྡན་རིགས་སྣའི་སྐོར་ལས་ མཁམས་མཚོག་ཚད་ཅིག་ལས་མེད་པ་ལས ང་
བཅས་རའི་སྐྱེ་ལྡན་རིགས་སྣའི་ ཐོན་ལྷངས་ སྐོར་ལས་ གོ་རྟོགས་ལེགས་ཤོམ་བུང་
སྟེ་ བན་རུས་ཅན་གྱི་ཉམས་སྤང་དང་ ཡུན་བརྟན་ཐོག་ལུ་སྤྱོད་ནི་དོན་ལུ་ རྒྱལ་
ཡོངས་ཀྱི་ལྷོགས་གྲུབ་ གོང་འཕེལ་གཏང་ནི་དེ་ ཅ་གཏན་བཟོ་དགོཔ་འདུག།

2. Rationale

- a) Bhutan is part of the Eastern Himalayas and endowed with rich biological resources which have been protected due to the wise and far-sighted leadership, sound policies and inherent respect for nature by the Bhutanese people.
- b) The Bhutanese have an age old tradition of living in harmony with nature and as a result have accumulated rich traditional knowledge on the use of biological resources.
- c) Conservation is becoming an increasing challenge with the rapid socio-economic development of the country. There is a palpable need to incentivize and ensure the continuity of biodiversity conservation through research and commercial utilization and the securing of fair and equitable sharing of benefits.
- d) The existing pool of expertise in the field of biodiversity is limited and there is a need to strengthen national capacity in order to develop a better understanding of our biological resources for effective conservation and sustainable utilisation.

3) འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་འདི་ རྒྱལ་སྤྱིའི་སྐྱེ་ལྗན་རིགས་སྐྱའི་མཐུན་གྲོས་ཀྱི་འབྲུག་མི་དང་
ཐོབ་སྤྱོད་དང་ཁེ་སན་བལོ་བཤའ་ སྐོར་ལས་ རྒྱ་གོ་ཡ་དང་དཔུང་གཞིའི་འགན་འཛིན་གྱི་
མཚན་རྟགས་བཀོད་ཡོད་མི་དང་འབྲེལ་ འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ དང་ དེ་
དང་འབྲེལ་བའི་སྐར་སྒོལ་ཤེས་ཡོན་སྐོར་ལས་ ཞིབ་འཇོལ་དང་ཚོང་འབྲེལ་དོན་ལུ་
སྤྱོད་པའི་ཁེ་སན་བྱུང་མི་ཚུ་རྣམ་དག་དང་འབྲེལ་མཉམ་སྦྲེ་ བལོ་བཤའ་རྒྱལ་མིའི་དོན་ལུ་
དེ་བསྐྱུན་གྱི་ཁྲིམས་བཅུམ་དགོ།

3) ལམ་སྐོན་གྱི་གཞི་ཅན།

འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཐོབ་སྤྱོད་དང་ཁེ་སན་བལོ་བཤའ་གྱི་སྲིད་བྱུས་ དེ་གཤམ་འཁོད་
གཞི་ཅན་ཚུ་ལུ་གཞི་བཞག་བཅུམས་ཡོད།

1) འབྲུག་པའི་སྐྱེ་ལྗན་རིགས་སྐྱའི་ ཐོན་ཁུངས་ཚུ་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་སྐར་སྒོལ་ཤེས་
ཡོན་དང་ དཔལ་འབྱོར་དང་མི་སྡེ་དེ་ལས་འབྲུག་མི་གིས་ འཇིག་རྟེན་ཁམས་དང་
འཕྲལ་དང་མ་འོངས་པའི་མི་རབས་ལུ་ བདེ་སྤྱོད་དང་སན་ཐོགས་འབྱུང་མིའི་དོན་ལུ་
རང་བཞིན་གནས་སྟངས་ལུ་ གློ་གཏད་ཡིད་ཆེས་བསྐྱེད་མི་ཚུ་གིས་བར་ན་ མེད་དུ་མི་
རུང་བའི་མཐུན་འབྲེལ་བརྩོ་སྦྲེ་ཡོད།

2) འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་སྐར་སྒོལ་ཤེས་ཡོན་ལུ་ ཐོབ་
སྤྱོད་དང་མཁོ་སྤྱོད་འབད་ནི་ཚུ་ འབྲུག་པའི་ ལམ་སྐོན་དང་ ཚོས་ཀྱི་ཁྱད་ཚོས་ཚུ་དང་
འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་ཁར་ འཇིག་རྟེན་དང་ འཕྲལ་དང་མ་འོངས་པའི་མི་ རབས་ཚུ་གི་
བདེ་སྤྱོད་བྱུང་བཟུམ་ལུ་ སན་ཐོགས་དགོ།

- e) As a member country to the CBD and signatory to the Nagoya Protocol on ABS, Bhutan has to develop laws on the fair and equitable sharing of benefits arising from research and commercial utilization of genetic resources and associated traditional knowledge.

3. Guiding Principles

The Access and Benefit Sharing Policy of Bhutan is based on the following principles:

- a) There is an integral link between Bhutan's biological resources and associated traditional knowledge and the economic, social and spiritual wellbeing of the Bhutanese people who hold Nature in trust for the benefit of the planet and the current and future generations.
- b) Access to and utilization of Bhutan's genetic resources and associated traditional knowledge should affirm the cultural and spiritual values of the Bhutanese people, and contribute to the wellbeing of the planet and the current and future generations.

ག། རྐྱེན་ལྡན་རིགས་སྣའི་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་སྣང་སྟོན་ཤེས་ཡོན་སྐོར་ལས་
ཚོང་སྐྱུར་དང་ ཞིབ་འཚོལ་ ཐོག་ལག་ལེན་འཐབ་སྟེ་ ཁེ་ཕན་འབྲུང་ཡོད་མི་ཚུ་
འབྲེལ་ཡོད་ས་གནས་ཀྱི་བདག་འཛིན་པ་དང་སྤྱིར་གཏང་འབྲུག་མི་ཚུ་ལུ་ནམ་དག་དང་
འབྲེལ་མཉམ་ ཐོག་བགོ་བཤའ་རྒྱབ་པ་ཅིན་ དེ་གིས་ ཡུན་བརྟན་ལག་ལེན་འཐབ་ནི་ལུ་
སློབ་བསྐྱེད་ཚུགསཔ་མ་ཚད་ ཡང་ན་ འབྲུག་གི་ཙུ་ཁྲིམས་ཚེན་མའི་ ཙུ་ཚན་ ༥ པའི་
ནང་ བཀོད་ཡོད་མི་ ཉམས་སྲུང་འབད་དགོ་པའི་དགོངས་དོན་དེ་ཡང་གྲུབ་ཚུགསཔ།

ང། འབྲུག་གི་རིགས་སྣའི་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་སྣང་སྟོན་ཤེས་ཡོན་ལུ་ ཐོབ་
སྟོན་དང་མཁོ་སྟོན་ ལས་བརྟེན་ ང་བཅས་རའི་སྐྱེ་ལྡན་རིགས་སྣའི་ཐོན་ཁུངས་སྐོར་
ལས་ གོ་རྟོགས་ལེགས་ཤོམ་བྱུང་སྟེ་ ཕན་ཚུལ་ཅན་གྱི་ཉམས་སྲུང་དང་ཡུན་བརྟན་
སྟོན་ནིའི་དོན་ལུ་ རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་ལྷོགས་གྲུབ་གོང་འཕེལ་བཏང་ནི་དེ་ ཙུ་གཏན་བཟོ་
དགོཔ་འདུག།

༤། འཆར་སྐྱབ་པ།

དཔལ་འབྱོར་དང་ མི་སྡེ་འབྲུག་མི་ཡོངས་ཀྱི་ བདེ་སྲུང་ བཅོམ་ཉོག་ཉོ་བཟོ་ཐོག་ འབྲུག་པའི་སྐྱེ་
ལྡན་རིགས་སྣའི་སྟོན་ཚུ་ལུ་ ཉམས་སྲུང་ དང་ཡུན་བརྟན་ཐོག་ ལག་ལེན་འཐབ་ནི།

༥། རྒྱབ་ཡུལ།

རྒྱལ་ཡོངས་ཐོབ་སྟོན་དང་ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའི་སྤྱིད་བྱས་དེ་གིས་ འབྲུག་གི་རིགས་སྣའི་ཐོན་ཁུངས་
དེའི་དམིགས་ཡུལ་སྣང་སྟོན་ཤེས་ཡོན་ཚུ་གི་ ཞིབ་འཚོལ་དང་ཚོང་འབྲེལ་ལག་ལེན་ཚུ་ལག་བ་
ཨིན། སྤྱིད་བྱས་དེ་གིས་ འགོ་བ་མའི་རིགས་སྣའི་ཐོན་ཁུངས་ལག་ལེན་ལུ་འབྲུག་ལྷོགས་ལྷོགས་ཨིན།

- c) The fair and equitable sharing of the benefits generated from the commercial and research utilization of Bhutan's genetic resources and associated traditional knowledge with its local custodians and the Bhutanese people as a whole will incentivize sustainable use and lead to the fulfillment of the conservation mandate enshrined in Article 5 of the Constitution of Bhutan.
- d) Access to and utilization of Bhutan's genetic resources and associated traditional knowledge should result in strengthened national capacities to develop a better understanding of our biological resources for effective conservation and sustainable utilization.

4. Vision

The conservation and sustainable use of Bhutan's biological heritage through securing the economic, social and spiritual wellbeing of the Bhutanese people.

5. Scope

The National ABS Policy covers the research and commercial utilization of Bhutan's genetic resources, their derivatives and associated traditional knowledge. It does not apply to access of human genetic resources.

སྲིད་བྱུས་དེ་གིས་ སྐྱེ་ལྔ་རིག་པའི་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་ ཚོང་རྒྱུ་འབྲེལ་ཞི་དང་ གཞན་ལུ་བྱིན་ནི་
བརྗེ་མོང་འབད་ནི་དང་ ཉེར་སྲོད་མཁོ་ཆས་སྐྱེ་ ལག་ལེན་འབྲེལ་ཚོགས་ཨིན། ག་དེམ་ཅིག་སྐྱེ་ སྐྱེ་
ལྔ་རིགས་སྐྱེ་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་ ཞིབ་འཚོལ་དང་ཡང་ན་ཚོང་འབྲེལ་གྱི་དོན་ལུ་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་
ཁུངས་སྐྱེ་ ལག་ལེན་འབྲེལ་པ་ཅིན་ འདི་བཟུམ་སྐྱེ་ སྲོད་ནིའི་གོ་སྐབས་ཚུ་ སྲིད་བྱུས་འདི་གིས་
གཤམ་ཚུགས་པ་ཨིན།

སྲིད་བྱུས་དེ་གིས་ སྐྱེ་ཐོན་ཤེས་ཡོན་ཚུ་ མི་སྲེའི་ནང་འཁོད་དང་ མི་སྲེའི་བར་ན་ལུ་ སྲོད་ནི་དང་
བརྗེ་མོང་འབད་ནི་ བགོ་བཅུ་སྲེལ་ནི་ཚུ་ འབད་ཚོགས་ཨིན། དེ་བཟུམ་མའི་ ཡོན་ཏན་ཚུ་ ཁོང་
རའི་སྐྱེ་ཐོན་གྱི་སྐབས་དོན་ལས་ལྷག་སྟེ་ཞིབ་འཚོལ་དང་ཚོང་འབྲེལ་གྱི་དོན་ལུ་ ལག་ལེན་
འབྲེལ་པ་ཅིན་ དེ་བཟུམ་སྐྱེ་སྲོད་ཐབས་གྱི་ གོ་སྐབས་དེ་ཡང་ སྲིད་བྱུས་འདི་གིས་གཤམ་ཚུགས་པ་
ཨིན།

༤། དེས་ཚིག།

༡། ཐོབ་སྲོད་དང་ ཁེ་སྐོན་བགོ་བཤའི་གན་རྒྱ།

ཐོབ་སྲོད་དང་ ཁེ་སྐོན་བགོ་བཤའི་གན་རྒྱ་ཟེར་མི་འདི་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་
དང་འབྲེལ་བ་ ཡོད་པའི་ སྐྱེ་ཐོན་ཤེས་ཡོན་ སྐྱོང་གི་གནང་བ་དང་ སུན་ཚུན་ཁ་
འཆམ་གྱི་གན་ཚིག་གཉིས་གྱི་ བར་ན་གན་རྒྱ་བཟོ་མི་ལུ་གོ་མ་ཨིན།

༢། ཐོབ་སྲོད་དང་ ཁེ་སྐོན་བགོ་བཤའི་ མ་དདུལ།

ཐོབ་སྲོད་དང་ ཁེ་སྐོན་བགོ་བཤའི་ མ་དདུལ་ཟེར་མི་དེ་ འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་
ཁུངས་གྱི་ ཞིབ་འཚོལ་ དང་ཚོང་འབྲེལ་ ལག་ལེན་ཚུ་ལས་ འཕྲོ་མི་མ་དདུལ་གྱི་

This policy excludes biological resources when traded, shared, exchanged and used as commodities. If biological resources traded as commodities are later utilized as genetic resources for research and/or commercial purposes, such utilization shall be covered by the scope of this policy.

This policy further excludes the use, sharing and exchange of traditional knowledge within and between local communities. If such knowledge is utilized beyond its traditional context for commercial and/or research purposes, such use shall be covered by the scope of this policy.

6. Definitions

a) Access and Benefit Sharing Agreement (ABS Agreement)

ABS Agreement means an agreement between the user and providers of genetic resources and/or associated traditional knowledge consisting of Prior Informed Consent (PIC) and Mutually Agreed Terms (MAT).

b) Access and Benefit Sharing Fund (ABS Fund)

The ABS Fund shall mean a fund established to receive monetary benefits derived from the research and

ལེ་ཕན་ཚུ་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་ སྐར་སློལ་ཤེས་ཡོན་ལག་ལེན་ འཐབ་པའི་ འབྲུས་
དང་ �གོ་སྐབས་ཀྱི་གོ་ཤིམ་ནང་ མ་དངུལ་བཅུགས་བཞག་མི་ མ་དངུལ་ཚུ་ལུ་གོམ་
ཨིན།

ག༽ རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་ལུ་ ཐོབ་སྤྱོད་དང་ མཁོ་སྤྱོད་ཀྱི་ གོ་སྐབས་ལེན་ནི།

རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་ལུ་ འབྲེལ་བ་འཐབ་ནིའི་ གོ་སྐབས་ལེན་ནི་ ཟེའ་མི་དེ་
འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་ཀྱི་ལག་ལེན་ རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་ ཁོང་རའི་
ས་ཁོངས་ རོ་མ་ནང་སྐྱེས་ཡོད་མི་ བྱང་ལུ་ འབྲེལ་བ་འཐབ་ནིའི་ གོ་སྐབས་ ལེན་
རུང་འང་ ས་ཁོངས་ གཞན་གསར་པ་ ཅིག་ནང་ལུ་ འཇུགས་སྤྱོད་ འཐབ་ཡོད་མིའི་
ནང་གོ་སྐབས་ལེན་རུང་འང་ རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་ཀྱི་ སྐྱེ་ལྷན་རྫས་སྤྱོད་ སྤྱོད་ཚུ་ལ་
ལུ་སྐྱེ་ལྷན་འཕུལ་རིག་འཇུག་བྱུང་འབད་ནི་ལས་འགོ་བཟུང་ཞིབ་འཚོལ་དང་གོང་
འཕེལ་གྱི་དོན་ལུ་ལག་ལེན་འཐབ་མི་ལུ་གོམ་ཨིན།

རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་ ལུ་ཐོབ་སྤྱོད་འབད་ནི་ཟེའ་བའི་སྐབས་འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱན་
ཐོན་ཁུངས་ ཡང་ན་ སྐྱེ་ལྷན་རིག་པའི་འབྲུང་ཚུ་ལ་ ཚུ་ གོང་འཕེལ་དང་ ཞིབ་འཚོལ་
འབད་ནི་ཚུ་ཡང་ཚུད་པ་ཨིན།

ང༽ རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་དང་ འབྲེལ་བའི་སྐར་སློལ་ཤེས་ཡོན་དང་ འབྲེལ་བ་འཐབ་
ནིའི་གོ་སྐབས།

སྐར་སློལ་ཤེས་ཡོན་ཚུ་ ལུ་ཐོབ་སྤྱོད་ཟེའ་མི་འདི་ རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་དང་འབྲེལ་
བ་ཡོད་པའི་ སྐར་སློལ་ཤེས་ཡོན་གོང་འཕེལ་དང་ ཞིབ་འཚོལ་གྱི་དོན་ལུ་ ལག་ལེན་
འཐབ་ནི་ལུ་གོམ་ཨིན།

commercial utilization of Bhutan's genetic resources and/or associated traditional knowledge including processing fee and the cash deposit payable at the Scoping Phase.

c) Access to Genetic Resources

Access to genetic resources means the utilization of genetic resources from Bhutan irrespective of whether they are accessed *in situ* or *ex situ* for the purpose of conducting any research and/or development on the genetic and/or biochemical composition of genetic resources including through the application of biotechnology.

Access to genetic resources also includes the conducting of any research and development on derivatives of biological or genetic resources from Bhutan.

d) Access to Traditional Knowledge associated with Genetic Resources

Access to traditional knowledge means the utilization of traditional knowledge associated with genetic resources for the purpose of conducting any research and development.

3) ལག་ལེན་དངོས་གཞིའི་གནང་བ།

ལག་ལེན་དངོས་གཞིའི་གནང་བ་ཟེར་མི་འདི་རྒྱལ་ཡོངས་དམིགས་གནད་གི་ཆ་འཇོག་
འབད་ཡོད་པའི་ཐོབ་སྤྱོད་དང་ལེ་ཕན་བཟོ་བཤའི་གན་རྒྱ་དང་ལག་ལེན་དངོས་གཞིའི་གོ་
རིམ་གཏན་འཁེལ་བཟོ་ཡོད་མི་ལུ་གནང་བ་གནང་མི་ལུ་གོམ་ཨིན།

ཆ) རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་ སྤར་སྲོལ་ཤེས་ཡོན་ལག་ལེན་གི་
ལག་ལེན་དངོས་གཞིའི་གོ་རིམ།

རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་ སྤར་སྲོལ་ཤེས་ཡོན་ལག་ལེན་གི་
ལག་ལེན་དངོས་གཞིའི་གོ་རིམ་ཟེར་མི་འདི་ འདི་བཟུམ་མའི་ ཐོན་ཁུངས་དང་ཤེས་
ཡོན་གུ་ དམིགས་པ་བསྐྱེད་དེ་ ཞིབ་འཚོལ་ཡང་ན་ཚོང་འབྲེལ་ནང་ འབྲེལ་གཏོགས་
འབད་ནིའི་དོན་ལུ་ དམིགས་བསལ་གི་ ཐབས་ལམ་གི་གོ་རིམ་སྒྲིག་མི་ལུ་གོམ་ཨིན།
ལག་ལེན་དངོས་གཞིའི་གོ་རིམ་ནང་རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་ལས་འབྲུང་བའི་རིག་པ་རྩ་
ཤེས་རབ་ཁྱད་ཚོས་གི་ཐོབ་དབང་ ཐོན་སྐྱེད་གོང་འཕེལ་དང་བརྟག་ཞིབ་ དེལས་ ཚོང་
འབྲེལ་ལུ་ཚད་འཛིན་འབད་མ་ཨིན།

ཇ) རྒྱུ་ཕྱན་འཕུལ་རིག།

རྒྱུ་ཕྱན་འཕུལ་རིག་ཟེར་མི་འདི་ རྒྱུ་ཕྱན་རིམ་ལུགས་དང་ རྩོག་ཆགས་ ཡང་ན་ འདི་
གཉིས་ལས་ཐོན་པའི་རྒྱ་ཆས་རྩ་ འཕུལ་རིག་གང་རུང་ལག་ལེན་འཐབ་ཐོག་ལས་ཐོན་
སྐྱེད་བཟོ་ནི་ ཡང་ན་ ཐོན་སྐྱེད་ལེགས་བཅོས་འབད་ནི་ ཡང་ན་ དམིགས་བསལ་ལག་
ལེན་གི་དོན་ལུ་བཟོ་སྦྱོར་འབད་ནིའི་ རིག་པ་ལུ་ གོམ་ཨིན།

e) Actualization Permit

Actualization Permit means a permit issued by the National Focal Point endorsing the ABS Agreement and formalizing the Actualization Phase.

f) Actualization Phase of utilization of Genetic Resources and/or associated Traditional Knowledge

The Actualization Phase of utilization of genetic resources and/or associated traditional knowledge shall mean the phase when specific steps are undertaken to commercialize or engage in focused research on such resources and/or knowledge.

The Actualization Phase includes, but is not limited to applications for intellectual property rights, product development and testing and marketing.

g) Biotechnology

Biotechnology means any technological application that uses biological systems, living organisms, or derivatives thereof, to make or modify products or processes for specific use.

༡༽ མི་སྒྲིབ་སྒྲིག་ལུགས།

མི་སྒྲིབ་སྒྲིག་ལུགས་ ཟེར་མི་འདི་ འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁྲུངས་དང་ དེ་དང་
འབྲེལ་བའི་སྐར་སྒོལ་ཤེས་ཡོན་ས་གནས་ཁག་ཚུ་ནང་ སྒོལ་རྒྱུན་འབབ་ཡོད་པའི་ལམ་
ལུགས་སྒོལ་དང་ འབྲེལ་བ་ཡོད་མི་རྒྱ་ལུ་བརྩེ་མཐོང་དང་ ཁྲིམས་ལུ་གཞི་བཞག་སྟེ་
བཅའ་མར་གཏོགས་མིའི་ ལུ་རིམ་དང་འཁྲིལ་ སྒྲིག་ལུགས་བཟོ་ཡོད་མི་དེ་ཡང་རིགས་
རྒྱུན་ཐོན་ཁྲུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་སྐར་སྒོལ་ཤེས་ཡོན་ ལག་ལེན་ཐབས་པའི་
སྐབས་ སྲ་གོང་གི་གནང་བ་དང་ བན་རྒྱུན་ཁ་འཆམ་གྱི་གན་ཚིག་གཉིས་ཀྱི་ ལམ་
ལུགས་ ཉིང་སངས་ས་དང་ རིན་མེད་སྟོང་པ་སྟེ་བཟོ་ཐོག་ལས་ འཐོབ་ཐབས་རྒྱ་ ཁ་
གསལ་སྟེ་ཤེས་དགོ།

༢༽ རྒྱལ་ཡོངས་ཚད་ལྡན་དབང་འཛིན།

རྒྱལ་ཡོངས་ཚད་ལྡན་དབང་འཛིན་ཟེར་མི་འདི་ འབྲུག་གཞུང་གི་སོ་ནམ་དང་ནགས་
ཚལ་ལྷན་ཁག་གི་གཙོ་འཛིན་ལུ་ གོ་ཁྲིམ་ཨིན།

༣༽ རིགས་བརྒྱན་འབྲུང་ཚུལ།

རིགས་བརྒྱན་འབྲུང་ཚུལ་ཟེར་མི་འདི་ རིགས་བརྒྱན་གྱི་ ལུས་པ་མེད་རུང་ རིགས་རྒྱུན་
ཐོན་ཁྲུངས་ ཡང་ན་ སྟེ་ལྷན་རིག་པའི་ བརྒྱན་འབྲུང་ ཡང་ན་ རིགས་བརྒྱན་ཁ་
གསལ་ལས་འབྲུང་བའི་ རང་བཞིན་གྱིས་ སྟེ་ལྷན་རྗེས་སྐྱོར་ལས་ འབྲུང་མི་ལུ་ གོ་ཁྲིམ་
ཨིན།

h) Community Protocols

Community Protocols means protocols developed through a participatory process based on customary laws and values by local custodians of Bhutan's genetic resources and/or associated traditional knowledge detailing at the minimum a clear process for acquiring their free and prior informed consent and establishing mutually agreed terms and benefit sharing with respect to any utilization of their resources and knowledge.

i) Competent Authority

Competent Authority means the Head of the Ministry of Agriculture and Forests of the Royal Government of Bhutan.

j) Derivatives

Derivatives means naturally occurring biochemical compounds resulting from the genetic expression or metabolism of biological or genetic resources, even if it does not contain functional units of heredity.

ད། རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས།

རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཟེར་མི་འདི་ ཤིང་དང་སེམས་ཅན་ རྩོག་ཆགས་ལྷ་འབྲུག་
རིགས་བརྒྱུད་ཀྱི་རྒྱུད་ཁུངས་ ལག་ལེན་འཐབ་མི་དང་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཀྱི་ རྩེ་
ལྷན་རྩེ་ལྷོ་རྩེ་རྩེ་རྩེ་ལྷོ་རྩེ་ རིགས་རྒྱུན་བདེ་དོན་དང་འབྲུང་ཡུལ་ཚུ་གེ་ར་ཚུ་དཔ་ཨིན།

ན། རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་དོ་ཚབ་གཙོ་ཅན།

རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་དོ་ཚབ་གཙོ་ཅན་ཟེར་མི་འདི་ རྒྱལ་ཡོངས་ཚད་ལྡན་དབང་འཛིན་གྱིས་
འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་དང་ འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་ཤེས་ཡོན་དང་ འབྲུག་གི་
རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་རྩོད་ཅི་ལུ་ རྒྱབ་སྐྱོར་འབད་ཅི་དང་ ཚད་འཛིན་ འབད་ཅི་འི་
དོན་ལུ་ བསྐོ་བཞག་གནང་བའི་ བཀོད་ཚོགས་ལུ་གོམ་ཨིན།

པ། རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་རྩོད་མི།

འབྲུག་གཞུང་གི་ སོ་ནམ་དང་ནགས་ཚལ་ལྷན་ཁག་ལས་བརྒྱུད་དེ་འབད་མི་ལུ་ གོམ་
ཨིན།

ཕ། རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་དང་འབྲེལ་བའི་ རྩེ་རྩོལ་ཤེས་ཡོན་རྩོད་མི།

མི་སྡེ་ཡང་ན་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་དང་འབྲེལ་བའི་ རྩེ་རྩོལ་ཤེས་ཡོན་འཆང་མི་
མི་སྡེ་ལུ་གོམ་ཨིན།

བ། རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་ རྩེ་རྩོལ་ཤེས་ཡོན་ ལག་ལེན་ལུ་ གོ་
སྐབས་ཀྱི་གོ་རིམ།

རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་ རྩེ་རྩོལ་ཤེས་ཡོན་ཐོབ་རྩོད་འབད་

k) Genetic Resources

Genetic resources means all material of plant, animal, microbial or other origin containing functional units of heredity and include the biochemical composition of genetic resources, genetic information and derivatives.

l) National Focal Point

National Focal Point means the body designated by the Competent Authority to facilitate and regulate the access to Bhutan's genetic resources and associated traditional knowledge.

m) Provider of Genetic Resources

The Royal Government of Bhutan acting through the Ministry of Agriculture and Forests.

n) Provider of TK associated with Genetic Resources

Community/Communities holding TK associated with genetic resources

o) Scoping Phase of utilization of Genetic Resources and/or associated Traditional Knowledge

The Scoping Phase of utilization of genetic resources and/or associated traditional knowledge shall mean the initial

ནི་ལུ་གོ་སྐབས་གོ་རིམ་ཟེར་མི་འདི་ ཚོང་ལམ་དང་ཞིབ་འཚོལ་གྱི་ ལྷོགས་གྲུབ་གཞི་
བརྩམས་འབད་ནིའི་ དམིགས་ལུལ་བསྐྱེད་དེ་ གོང་འཕེལ་དང་ཞིབ་འཚོལ་གྱི་དབྱུང་
ཞིབ་འགོ་ཐོག་འབད་མི་ལུ་གོ་ཨིན།

མ་༽ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་ སྤར་སྲོལ་ཤེས་ཡོན།
རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ སྤར་སྲོལ་ཤེས་ཡོན་དང་ འབྲེལ་གཏོགས་ཟེར་མི་འདི་
འབྲུག་གི་མི་སྲེའི་ནང་ཡོད་པའི་ཡོན་ཏན་དང་རིག་པ་གསར་པ་ ལུགས་སྲོལ་ཚུ་ སྐྱེ་
ལྡན་རིགས་སྤྱོད་མི་དང་ འབྲེལ་བ་ཡོད་མི་ཚུ་ སྐྱེ་ལྡན་རིགས་པའི་ཐོན་ཁུངས་ཀྱི་
གཞི་བཀོད་དང་འབྲེལ་བའི་ ཡོན་ཏན་ཚུ་ལུ་ ཚད་འཛིན་འབད་ཤ་མེན།

ཙ་༽ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་སྤྱོད་མི།
འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ལུ་ སྤྱོད་འདོད་ཡོད་མི་ སྤྱིར་བཏང་གི་མི་ ཡང་ན་
ཁྲིམས་དོན་གྱི་མི་ཚུ་ལུ་ གོ་ཨིན།

༧༽ སྤྱི་བཏང་གི་དམིགས་དོན།

༡. འབྲུག་གི་མི་ཚུ་ལུ་ ཁོང་རའི་ སྐྱེ་ལྡན་རིགས་པའི་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་
སྤར་སྲོལ་ཤེས་ཡོན་ལུ་ གློ་གཏང་ ཡིད་ཆེས་བྱོངས་ནི།
༢. འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཀྱི་ གནས་གོང་ཉམས་སྤང་དང་ ལུན་བརྟན་གནས་
ཐབས་བཙན་ཏྲུག་ཏྲེ་དང་གོང་འཕེལ་གཏང་ནི།

exploratory phase of research and development with the aim of establishing market or research potential.

p) Traditional Knowledge associated with Genetic Resources

Traditional Knowledge associated with genetic resources means the knowledge, innovations and practices of Bhutanese communities that is related to the utilization of biodiversity and is not limited to knowledge relating to genetic structure of biological resources.

q) User of Genetic Resources

A natural or legal person seeking access to Bhutanese Genetic Resources.

7. Policy Objectives

1. To secure the trusteeship of the Bhutanese people over their biological resources and associated traditional knowledge.
2. To augment and secure the value of Bhutan's genetic resources for conservation and sustainable use.

3. འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་དང་དེ་དང་འབྲེལ་བའི་སྐར་སྟོལ་ཤེས་ཡོན་སྟོན་མི་དང་ ལག་ལེན་འཐབ་མི་གཉིས་ཀྱི་ བར་ན་སློབ་གྲངས་ཐོག་ ཕན་ཚུན་རྒྱབ་སྐྱོར་གྱི་ འབྲེལ་བ་ ཡར་དྲག་བཏང་ནི།
4. འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་ སྐར་སྟོལ་ཤེས་ཡོན་ཚུ་ ལག་ལེན་འཐབ་མིའི་ བོ་སྐྱབས་ཚད་འཛིན་ འབད་ནི།
5. འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་སྐར་སྟོལ་ཤེས་ཡོན་ཚུ་ ལག་ལེན་འཐབ་ཐོག་ ཚོང་འབྲེལ་དང་ཞིབ་འཚོལ་གྱི་ཁེ་ཕན་འབྲུང་ཡོད་མི་ཚུ་ འབྲེལ་འཕྲུལ་དང་རྣམ་དག་ཐོག་ལུ་ བཤོ་བཤའ་རྒྱབ་ནི་ གཏན་འཁེལ་བཟོ་ནི།

༡༽ མིན་བྱས་གྱི་ཐབས་ལམ།

མིན་བྱས་དམིགས་དོན་ དང་པ། འབྲུག་པའི་མི་ཚུ་ལུ་ ཁོང་རའི་ རྐྱེན་ལྷན་རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་ དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་ སྐར་སྟོལ་ཤེས་ཡོན་ལུ་ སློབ་གྲངས་ཡིད་ཚེས་བྱོངས་ནི།

- 1.1 འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་སྐར་སྟོལ་ཤེས་ཡོན་ཚུ་ཁས་ ལེན་དང་ འབྲུག་གི་རང་བཙན་གྱི་དབང་ཆ་དང་ མི་སེར་གྱི་སློབ་གྲངས་ཡིད་ཚེས་ཐོག་ལུ་ རོས་ལེན་འབད་ནི།
- 1.2 མི་སྡེ་ལུ་ རྒྱབ་སྐྱོར་འབད་དེ་ རང་སའི་གཡུས་སྡེ་ཚུ་ནང་ རྒྱུག་ལུགས་བཟོ་ཞིན་མ་ལས་ དེ་ལུ་གཞི་བཞག་སྟེ་ འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་སྐར་ སྟོལ་ཤེས་ཡོན་ཚུ་ འབྲེལ་བ་འཐབ་ནི་ བོ་སྐྱབས་ལེན་ནི་དང་དབང་ཆ་ལེན་ནིའི་དོན་ལུ་ རྐྱེན་ལྷན་གནང་བ་དང་ ཕན་ཚུན་ཁ་ཆམ་གྱི་གན་ཚིག་གི་ བདེ་རྒྱུག་བཟོ་དགོ།

3. To promote long term mutually supportive relationships based on trust between the providers and users of Bhutan's genetic resources and associated traditional knowledge.
4. To regulate access to Bhutan's genetic resources and associated traditional knowledge.
5. To ensure fair and equitable sharing of the benefits arising from the commercial and research utilization of Bhutan's genetic resources and associated traditional knowledge.

8. Policy Measures

Policy Objective 1: To secure the trusteeship of the Bhutanese people over their genetic resources and associated traditional knowledge.

- 1.1 Affirm and exercise the sovereign rights of Bhutan and the trusteeship of its people over its biological resources and associated traditional knowledge.
- 1.2 Support local communities to develop community protocols based on which they can grant Prior Informed Consent (PIC) and negotiate Mutually Agreed Terms (MAT) where they have established rights to grant access to genetic resources and/or associated traditional knowledge.

༡.༣ ཤེས་ཡོན་དང་ཐོན་ལུངས་ཚུ་ བདག་འཛིན་འབད་ནི་དོན་ལུ་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ལུངས་
དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་སྤར་སྤོལ་ཤེས་ཡོན་ཚུ་ ཡུན་བརྟན་ཐོག་ བཞག་ཡོད་པའི་ མི་
སྤྲོད་མ་འཛིན་འབད་དགོ།

༡.༤ འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ལུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་སྤར་སྤོལ་ཤེས་ཡོན་ཚུ་ ཞིབ་
འཚོལ་དང་ ཚོང་འབྲེལ་གྱི་དོན་ལུ་ལག་ལེན་འབབ་ནི་དོན་ལུ་ ཚད་འཛིན་འབད་ནི་
དང་ རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་ཐབས་ལམ་སྒྲིག་ནི་ཚུ་ ཡར་འཕེལ་བཏང་ནི།

༡.༥ ཐོབ་སྤྱོད་དང་ ཁེ་སར་བཞོ་བཤའ་ལུ་ གཞི་བཞག་སྟེ་ འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་
ལུངས་དང་ དེ་དང་ འབྲེལ་བའི་སྤར་སྤོལ་ཤེས་ཡོན་ཚུ་ གནས་གོང་ཐོག་ མི་མང་ལུ་
གོ་བ་བརྟམ་སྤྱོད་དང་ ལྷོགས་གྲུབ་གོང་འཕེལ་བཏང་ནི་ལུ་ སུན་ཐབས་བཟོ་ནི།

**སྤྱི་བུས་ཀྱི་དམིགས་དོན་ གཉེས་པ། འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ལུངས་ཀྱི་ གནས་གོང་ཉམས་
སྤང་དང་ཡུན་བརྟན་གནས་ཐབས་ཀྱི་གོང་འཕེལ་དང་ གཏན་ཏོག་ཏོ་བཟོ་ནི།**

༢.༡ འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ལུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་སྤར་སྤོལ་ཤེས་ཡོན་ཚུ་གི་ཐོ་
དང་ དདོས་གསལ་སྒོག་བརྟན་ཚུ་ཚང་བཟོ་ནི་དེ་ གཙོ་རིམ་བཏོན་ཏེ་འབྲུག་གི་རིགས་
རྒྱུན་ཐོན་ལུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་སྤར་སྤོལ་ཤེས་ཡོན་ཐོག་ལུ་ ཞིབ་འཚོལ་དང་
ཚོང་འབྲེལ་ལས་ ཁེ་སར་མང་སུ་ཅིག་བཟོ་ནི་དེ་ གཏན་འཁེལ་བཟོ་ནི།

༢.༢ རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་ ལྷོགས་གྲུབ་ཡར་རྒྱས་གཏང་ནི་དང་ ལཱ་གཞི་གི་གོ་སྐབས་བྱིན་ནི་དེ་
དོན་ལུ་ འབྲུལ་རིག་བརྗེ་སོར་དང་ རྒྱལ་སྤྱི་ མཉམ་འབྲེལ་གྱི་ཞིབ་འཚོལ་ཐོག་ལས་
རྒྱལ་ཁབ་ནང་འཁོད་ འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ལུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་ སྤར་
སྤོལ་ཤེས་ཡོན་ཐོག་ལུ་ ཞིབ་འཚོལ་དང་ ཚོང་འབྲེལ་གྱི་གོ་སྐབས་བྱིན་ནི།

- 1.3 Recognize communities that have sustained genetic resources and/or associated traditional knowledge as the custodians of such resources and knowledge.
- 1.4 Strengthen national mechanisms to regulate research and commercial utilization of genetic resources and associated traditional knowledge of Bhutan.
- 1.5 Facilitate capacity development and public awareness on the value of Bhutan's genetic resources and associated traditional knowledge in the context of Access and Benefit Sharing.

Policy Objective 2: To augment and secure the value of Bhutan's genetic resources and associated traditional knowledge for conservation and sustainable use.

- 2.1 Secure maximum benefits from the commercial and research utilization of Bhutan's genetic resources and associated traditional knowledge by prioritizing a comprehensive genetic resource and traditional knowledge inventory and documentation.
- 2.2 Promote in-country research and commercial utilization of Bhutan's genetic resources and associated traditional knowledge through technology transfer and collaborative research to generate employment and build national competence.

༢-༣ འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱན་ཐོན་ལུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་སྐར་ལྗོངས་ཤེས་ཡོན་ཐོག་ལུ་
ཞིབ་འཇོལ་དང་ ཚོང་འབྲེལ་གྱི་ཁེ་ཕན་འབྲུང་ཡོད་མི་ཚུ་ སྐྱེ་ལྡན་གནས་སྤངས་རིམ་
ལུགས་ཀྱི་ཞབས་ཏོག་ ཉེན་སྲུང་དང་ལྡན་མ་བཟོ་ནི་དང་ སྐྱེ་ལྡན་རིགས་སྤྱ་ཉམས་སྲུང་
དང་ཡུན་བརྟན་ཐོག་ལག་ལེན་འཐབ་ཚུགས་པ་བཟོ་ནི་ལྷན་བཟུང་ལུ་བཏང་ནི་གཏན་
འཁེལ་བཟོ་ནི།

**སྤྱི་དབུས་ཀྱི་དམིགས་དོན་ གསལ་པ། འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱན་ཐོན་ལུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་
སྐར་ལྗོངས་ཤེས་ཡོན་ སྤྱོད་མི་དང་ ལག་ལེན་འཐབ་མི་གཉིས་ཀྱི་བར་ན་ སློ་གཏང་ཐོག་ སན་ཚུན་
རྒྱབ་སྐྱོར་གྱི་འབྲེལ་བ་ཡར་ཉམ་བཏང་ནི།**

༣-༡ འབྲུག་གི་ཐོབ་སྤོང་དང་ ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའ་གི་ ཁས་ལེན་གན་ཡིག་གི་ དགོས་མཁོ་
དང་ གན་ཡིག་དང་འཁྲིལ་ འགན་འཁྲི་མིལ་བྱ་འབག་ནི་དང་ དུས་རྒྱུན་ཁས་ལེན་
གན་ཡིག་ལག་ལེན་འཐབ་ཚུགས་པའི་ གོ་སྐབས་ཀྱི་བརྟེན་ཚུ་འཐོབ་ཚུགས་པ་བཟོ་
ནི་ལོ་རྒྱུ་ མཉམ་འབྲེལ་དང་ དྲུས་གསལ་ དམ་ཚིག་དང་ སློ་གཏང་ ཚུལ་
ཁྲིམས་ཀྱི་ཐོག་ལུ་ ལུག་ལུ་ གན་ ཚུགས་པའི་ ཁས་ལེན་འབད་དགོ།

༣-༢ སྤྱི་མཐུན་གྱི་སྤྱོད་འཇོལ་འབད་དེ་ འབྲུག་པའི་བརྩི་མཐོང་དང་རྒྱབ་འགལ་ཡོད་
མེད་བཟུ་ལྟེ་ ཚོང་ལྟེ་དང་ཞིབ་འཇོལ་གཙུག་སྤེ་ཚུ་དང་ ཡུན་བརྟན་ཐོག་མཐུན་འབྲེལ་
བཞག་ནི་དང་ སན་ཚུན་གུས་ཞབས་ ཁེ་ཕན་འབྲུང་ནི་ལེ་ལྷོགས་གྲུབ་ཡར་ཉམ་བཏང་
ནི་ལོ་ གོ་སྐབས་འཇོལ་ནི།

༣-༣ ལག་འབག་གན་རྒྱ་འདི་ འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཁྲིམས་ལུགས་ཀྱི་དབང་དགོ་པའི་ཁར་
ཚོད་རྙོགས་ག་ཅི་རང་འབྲུང་རུང་ ཅུ་ཕན་ གཉིས་ཆ་རའི་ཁ་ཐུག་ལས་ ཁ་འཆམ་ཐོག་
འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ནང་རང་ འཆམ་ཁ་དང་ བདེ་སྤྱིག་བཟོ་དགོ།

- 2.3 Ensure that the benefits arising from the research and commercial utilization of Bhutan's genetic resources and associated traditional knowledge are directed towards the conservation and sustainable use of biodiversity and securing ecosystem services.

Policy Objective 3: To promote long term mutually supportive relationships based on trust between the providers and users of Bhutan's biological resources and associated traditional knowledge.

- 3.1 Commit to being an ethical, reliable, committed and transparent partner who will provide full and easily accessible information about Bhutan's ABS requirements, facilitate a consistent process for access and do its utmost to fulfill its contractual obligations.
- 3.2 Explore the potential of developing a mutually beneficial and respectful, long-term relationship with a company or research institute, by identifying common interests and possible areas of conflict with Bhutanese values.
- 3.3 Ensure that the contractual agreement is governed by laws of Bhutan and any disputes arising are resolved primarily through negotiation and mediation in Bhutan using a mediator that both parties are in agreement with.

**སྲིད་བྱུས་ཀྱི་དམིགས་དོན་ བཞི་པ། འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་
སྲུང་སྲོལ་ཤེས་ཡོན་ཚུ་ ལག་ལེན་འཐབ་ བློ་ཤོ་སྐབས་ ཚད་འཛིན་འབད་ནི།**

༤.༡ སོ་ནམ་དང་ནགས་ཚལ་ལྷན་ཁག་གི་ བསྐོ་བཞག་འབད་ཡོད་པའི་ རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་ངོ་
ཚབ་གཙོ་ཅན་གིས་ འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་ སྲུང་
སྲོལ་ཤེས་ཡོན་ཚུ་ལག་ལེན་འཐབ་ནིའི་ ལོ་སྐབས་འབྲེལ་མཉམ་དང་ནམ་དག་ཐོག་
སྲོད་ནིའི་ཁྲིམས་ལུགས་ གཏན་འཁེལ་བཟོ་ནི།

༤.༢ འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་སྲུང་སྲོལ་ཤེས་ཡོན་ཚུ་འབྲུག་
པའི་མི་སེར་དང་ འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་དབང་བའི་ རང་བཞིན་གནས་སྤངས་ཀྱི་ གནས་
ཚད་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་ ཀུན་སྲོད་ནམ་གཞག་ ཚུལ་མཐུན་སྲོད་ནིའི་ ལས་ལེན་
འབད་དེ་ ལག་ལེན་འཐབ་མི་ཚུ་ལུ་འབྲེལ་བ་འཐབ་ནིའི་ ལོ་སྐབས་ཡར་ཤུག་བཏང་ནི།

༤.༣ ཚོས་ལྷན་གྱི་རྩ་ཅན་ས་ཁོངས་སྡེ་ རོས་འཛིན་འབད་ཡོད་མི་ ས་ཁོངས་ཚུ་ནང་ འགྲོ་
ནིའི་ལོ་སྐབས་ ཚད་འཛིན་འབད་མི་དེ་ བྱད་ཚོས་མཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ འབྲུག་གི་
མི་སེར་ཚུ་གིས་ རང་བཞིན་གནས་སྤངས་དང་གཅིག་ཁར་ ལམ་སྲོལ་དང་ ཚོས་ཀྱི་
འབྲེལ་བ་ ཡོད་མི་ཚུ་ ཡར་ཤུག་དང་ སྲུང་སྲོབ་འབད་ བློ་ཤོ་ལུ་ཨིན།

༤.༤ འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་སྲུང་སྲོལ་ཤེས་ཡོན་ཚུ་ ཐོབ་
སྲོད་འབད་ནི་གི་དབྱེ་བ་གཉིས་ནང་ལུ་ཕྱེ་ཡོད་མི་དེ་ཡང་ ལོ་སྐབས་ཀྱི་ལོ་རེམ་ཅིག་དང་
ལག་ལེན་དངོས་གཞིའི་ལོ་རེམ་སྡེ་ཡོད་པའི་ཁར་ དེ་ཚུ་གི་གནས་སྤངས་ཚུ་ཡང་ སོ་
སོར་སྡེ་ཡོད་པ་ཨིན།

Policy Objective 4: To regulate access to Bhutan’s genetic resources and associated traditional knowledge.

- 4.1 Ensure that access to Bhutan’s genetic resources and associated traditional knowledge is regulated in a clear and transparent manner by the National Focal Point designated by the Competent Authority.
- 4.2 Promote access to Bhutan’s genetic resources and/or associated traditional knowledge to users that conform to the ethical and environmental standards of Bhutan and its people.
- 4.3 Access to genetic resources in areas declared and/or regarded as sacred will be limited to safeguard and uphold the unique spiritual and cultural relationships of the Bhutanese people with Nature.
- 4.4 Access to Bhutan’s genetic resources and/or associated TK shall be divided in two phases: a Scoping Phase and an Actualization Phase with differing conditions for each phase.

༤.༤.༡ གོ་སྐབས་གོ་རིམ་གྱི་དོན་ལུ་ རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་ངོ་ཚབ་གཙོ་ཅན་ ཡང་ན་ རྩིས་
 འཛིན་འབད་ཡོད་པའི་ལས་སྡེ་གཅིག་དང་ གོ་སྐབས་ལེན་ནིའི་ གན་རྒྱ་བཟོ་
 དགོ། རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་ངོ་ཚབ་གཙོ་ཅན་ཡང་ན་ རྩིས་འཛིན་འབད་ཡོད་པའི་
 ལས་སྡེ་དེ་གིས་ འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་
 རྒྱ་རྒྱུ་ལེན་ཡོན་ལག་ལེན་གྱི་ གོ་སྐབས་གོ་རིམ་ནང་ལུ་ འབྲེལ་གཏོགས་
 འབད་ནིའི་ དང་འདྲོད་བསྐྱེད་མི་ལག་ལེན་པ་རྩུ་གིས་ བརྗོད་དེ་ལུ་ཡིད་ཚེ་
 བསྐྱེད་རྒྱུ་གསལ་པ་ཅིན་ ལག་ལེན་པ་འདི་ལུ་གོ་སྐབས་ཀྱི་གནང་བ་བྱིན་ནི།
 འདི་བརྩམ་གྱི་ཐོབ་སྦྱོང་གི་གནང་བ་འདི་ རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་ངོ་ཚབ་གཙོ་ཅན་དང་
 ལག་ལེན་འཐབ་མི་གི་ བར་ན་གན་རྒྱ་སྡེ་ བཙུན་དགོཔ་དང་ དེ་ནང་ ལག་
 ལེན་འཐབ་ཐངས་ཀྱི་གནས་སྤངས་རྩུ་རྩུ་ད་དགོཔ་དང་ ཐོབ་སྦྱོང་དང་ ཁེ་
 རན་བགོ་བཤའ་གི་ ལས་ལེན་གན་རྒྱ་གཏན་འཁེལ་གྱི་གནས་སྤངས་དེ་
 བརྩམ་མའི་ཐོན་ཁུངས་དང་ ལེན་ཡོན་ ལག་ལེན་དངོས་གཞིའི་གོ་རིམ་ནང་
 འབྲེལ་གཏོགས་མ་འབད་བའི་ རྒྱ་གོང་གི་ལག་ལེན་ གྱི་གནང་བ་བྱིན་ ཡོད་
 མི་རྩུ་ ཡང་རྩུ་ད་དགོཔ་ཨིན། གོ་སྐབས་ཀྱི་གནང་བ་དེ་ གོ་སྐབས་ཀྱི་གོ་རིམ་
 མཇུག་བསྐྱེད་ཞིན་མ་ལས་ ལག་ལེན་འཐབ་ནིའི་འཐུས་སྦྱོང་མི་དང་ མ་དངུལ་
 གཞི་བཙུགས་འབད་ཡོད་མི་ ལོག་འཐོབ་མི་དང་འབྲེལ་འོང།

༤.༤.༢ ལག་ལེན་དངོས་གཞིའི་གོ་རིམ་གྱི་དོན་ལུ་ འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་
 དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་རྒྱ་རྒྱུ་ལེན་ཡོན་སྦྱོང་མི་དང་ ལག་ལེན་འཐབ་མི་
 གཞིས་ཀྱི་བར་ན་ ཐོབ་སྦྱོང་དང་ཁེ་རན་བགོ་བཤའི་གན་རྒྱ་དང་རྒྱལ་ཡོངས་
 ཀྱི་ངོ་ཚབ་གཙོ་ཅན་གྱི་ གནང་བའི་ལག་ལེན་གྱི་གནང་བ་རྩུ་དགོ། ལག་ལེན་
 དངོས་གཞིའི་གོ་རིམ་དེ་ འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་དང་

4.4.1 The Scoping Phase will require a Scoping Agreement with the National Focal Point and/or any other Designated Agency. The National Focal Point and/or the designated agency, if satisfied with the information received from a user intending to engage in the Scoping Phase of utilization of genetic resources and /or associated traditional knowledge from Bhutan, shall issue such user with Scoping Permit. This Scoping Permit shall be in the form of an agreement between the National Focal Point and the user and shall contain a set of conditions for utilization, including the condition to secure an Access and Benefit Sharing Agreement (ABS Agreement) and Actualization Permit prior to engaging in the Actualization Phase of utilization of such resources and/or knowledge. The Scoping permit will be conditional on the payment of a processing fee and a cash deposit returnable on the conclusion of the scoping phase.

4.4.2 The Actualization Phase shall require an Actualization Permit issued by the National Focal Point and an Access and Benefit Sharing Agreement between the users and providers of the genetic resources and/or associated traditional knowledge. The Actualization Phase shall be governed by the ABS Agreement between the users and the providers of genetic resources and/or associated traditional

འབྲེལ་བའི་ སྲར་སྲོལ་ཤེས་ཡོན་སྲོད་མི་དང་ ལག་ལེན་འབབ་མི་གཉིས་ཀྱི་
 བར་ན་ ཐོབ་སྲོད་དང་ ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའི་གན་རྒྱ་བཟོ་ཡོད་མི་ དེ་གིས་
 དབང་དགོས་ཡིན། རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་ངོ་ཚབ་གཙོ་ཅན་གྱིས་ ཐོབ་སྲོད་དང་ ཁེ་
 ཕན་བགོ་བཤའི་གན་རྒྱ་ ཐོག་སྲོད་མི་དང་ལག་ལེན་འབབ་མི་གཉིས་ཀྱི་བར་
 ན་ འཛོལ་བ་ལེ་འཐོན་ཚེ་ འོས་འབབ་དང་འཁྲུལ་ མཐུན་སྲིག་བཟོ་བྱེད་
 འོང་།

༤.༥ ལག་ལེན་ དངོས་གཞིའི་གོ་རིམ་ནང་ གཞུང་གི་སྲུང་སྲོལ་འབད་ཡོད་པའི་ ས་ཁོངས་
 ཚུ་ནང་ཚུད་ཡོད་པའི་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་ལག་ལེན་འབབ་ནིའི་གོ་སྐབས་དེ་
 རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་ངོ་ཚབ་གཙོ་ཅན་གྱི་ ལམ་སྟོན་ཐོག་ལུ་ནགས་ཚལ་དང་སྤྱིང་ཀ་ཞབས་
 ཏོག་ལས་ཁུངས་དང་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ལག་ལེན་འབབ་མི་ གཉིས་ཀྱི་བར་ན་
 ཐོབ་སྲོད་དང་ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའི་ གན་རྒྱ་ བཟོ་ཡོད་མི་ལུ་ གཞི་བཞག་ཐོག་བྱེད་ནི།

༤.༦ མི་སྡེའི་ནགས་ཚལ་ནང་ཚུད་ཡོད་པའི་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་ ལོངས་སྲོད་ནིའི་གོ་
 སྐབས་དེ་རྒྱལ་ཡོངས་དམིགས་གཞན་གྱི་ ལམ་སྟོན་དང་ མི་སྡེའི་སྲིག་ལུགས་དང་
 འཁྲུལ་ མི་སྡེ་ཚུ་གི་ ནགས་ཚལ་འདི་ཚུ་ འཛོན་སྲོད་འབབ་མི་དང་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་
 ཁུངས་ ལག་ལེན་འབབ་མི་གཉིས་ཀྱི་བར་ན་ ཐོབ་སྲོད་དང་ ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའི་
 གན་རྒྱ་བཟོ་ཡོད་མི་ལུ་ གཞི་བཞག་ཐོག་བྱེད་ནི།

༤.༧ བཟའ་འཐུང་དང་ སོ་ནམ་གྱི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ ས་ཁོངས་ཚུ་ནང་ལུ་ འཛུགས་
 སྲོང་འབབ་ཡོད་མི་ཚུ་བསྐྱེལ་ན་ འབད་དེ་ ཐོ་བཀོད་འབད་ཡོད་མི་ཚུ་ རྒྱལ་སྤྱི་བཟའ་
 འཐུང་དང་ སོ་ནམ་གྱི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཀྱི་སྲོ་ཤིང་ ཆིངས་ཡིག་གི་ ཟུར་སྐྱགས་
 དང་པའི་ནང་བཀོད་ཡོད་མི་ འོག་ལུ་ཚུད་པ་ཡིན་པའི་ཁར་ འདི་ཚུ་ རྒྱལ་ཁབ་ལེ་ག་

knowledge. The National Focal Point where appropriate will provide oversight over negotiations between the users and the providers towards an ABS Agreement.

- 4.5 The access to genetic resources from government reserved forests in the Actualization Phase will be based on an ABS Agreement between the user of such genetic resources and the Department of Forests and Park Services with the guidance of the National Focal Point.
- 4.6 The access to genetic resources from community forests in the Actualization Phase will be based on an ABS Agreement between the user of such genetic resources and the communities managing these forests
- 4.7 The access to duly registered *ex situ* collections of genetic resources for food and agriculture that fall under Annex-1 of the International Treaty for Plant Genetic Resources for Food and Agriculture (ITPGRFA) and are under the management and control of the government as well as in the public domain shall be in accordance with the terms and

འཛོམས་ཏེ་བཟོ་ཡོད་པའི་ ཐོབ་སྲོད་དང་ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའི་ལམ་ལུགས་ཀྱི་ གནས་
 ལྟངས་དང་འཁྲིལ་ གཞུང་གི་འཛིན་སྲོང་དང་ཚད་འཛིན་འབད་ཚོགས་མ་ཚད་ མི་མང་
 གི་དབང་བའི་རྒྱ་དངོས་ཡིན་པའི་ཁར་ ཚད་ལྡན་རྒྱ་དངོས་སྤོ་སོར་ གན་རྒྱ་གི་གྲོས་
 ཐག་ཚོད་ཡོད་མི་ བཙུ་སྟེ་ དེས་ཅན་གྱི་བྱ་རིམ་ནང་ལུ་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ས་
 ཁོངས་རྒྱ་ནང་ལུ་འཇུགས་སྦྱང་འཐབ་མི་རྩུ་ བསྐྱ་ལེན་འབད་ཡོད་མི་རྩུ་ ལག་ལེན་
 འཐབ་ནིའི་གོ་སྐབས་དེ་ རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་ངོ་ཚབ་གཙོ་ཅན་དང་ ཐོན་ཁུངས་ལག་ལེན་
 འཐབ་མི་གཉིས་ཀྱི་བར་ན་ ཐོབ་སྲོད་དང་ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའི་གན་རྒྱ་བཟོ་ཡོད་མི་ལུ་
 གཞི་བཞག་ནི་ཨིན།

༤.༥ ལག་ལེན་དངོས་གཞི་གི་གོ་རིམ་ནང་ བཟའ་འཐབ་དང་ སོ་ནམ་གྱི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་
 ཁུངས་རྩུ་ ཁོང་རའི་ས་ཁོངས་ངོ་མ་ནང་ལུ་སྦྱེས་ཡོད་ མི་རྩུ་ ལག་ལེན་འཐབ་ནིའི་གོ་
 སྐབས་དེ་ རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་ངོ་ཚབ་གཙོ་ཅན་གྱི་ མི་སྡེའི་དབང་འཛིན་པ་རྩུ་དང་ གྲོས་
 བསྐྱུན་ཐོག་ ཐོན་ཁུངས་ལག་ལེན་འཐབ་མི་དང་ གན་རྒྱ་བཟོ་ཡོད་མི་ལུ་ གཞི་བཞག་
 ནི་ཨིན།

༤.༦ མི་སྡེ་ནང་ཡོད་པའི་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་དང་འབྲེལ་བའི་ སྐར་སྒོལ་ཤེས་ཡོན་རྩུ་
 ལག་ལེན་འཐབ་ནིའི་ གོ་སྐབས་འདི་ རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་ངོ་ཚབ་གཙོ་ཅན་གྱི་ ལམ་སྟོན་
 འོག་ མི་སྡེའི་སྤྱི་གཤམ་ལུགས་ཀྱི་མངའ་འོག་ལུ་གནས་ཡོད་མི་ མི་སྡེ་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་
 བའི་ཤེས་ཡོན་ ལག་ལེན་འཐབ་མི་གཉིས་ཀྱི་བར་ན་ གན་རྒྱ་བཟོ་ཡོད་མི་ལུ་ གཞི་
 བཞག་ནི་ཨིན།

conditions of the Multilateral System of Access and Benefit Sharing, including the conclusion of a Standard Material Transfer Agreement (SMTA) while the access to other genetic resources in *ex situ* collections in the Actualization Phase shall be based on an ABS Agreement between the user of such resources and the National Focal Point.

- 4.8 The access to *in situ* genetic resources for food and agriculture in the Actualization Phase shall be based on an ABS Agreement between the National Focal Point in consultation with the relevant community custodians and the users of such resources.
- 4.9 Access to traditional knowledge associated with genetic resources that is held within a community will be based on an ABS Agreement between the community based on their community protocol with the guidance of the National Focal Point and the user of such knowledge.

༤.༡༠ མི་སྡེ་གཅིག་ལས་ལྷག་པའི་ གཞན་ཚུ་ནང་ལས་ཐོབ་པའི་ སྲར་སྲོལ་ཤེས་ཡོན་ཚུ་
 ལག་ལེན་འཐབ་ནིའི་ཤོ་སྐབས་དེ་རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་ངོ་ཚབ་གཙོ་ཅན་གྱིས་ལམ་སྟོན་འོག་
 མི་སྡེའི་སྲིག་ལུགས་ཀྱི་མངའ་འོག་ལུ་ གནས་ཡོད་མི་ མི་སྡེ་དང་དེ་དང་འབྲེལ་བའི་
 ཤེས་ཡོན་ ལག་ལེན་འཐབ་མི་གཉིས་ཀྱི་བར་ན་ གན་ཡིག་བརྗོལ་ཡོད་མི་ལུ་ གཞི་
 བཞག་ནི་ཨིན། གན་ཡིག་ དེ་གི་ཐོག་ ཕྱག་ལཱ་གནང་མི་ཚུ་གིས་ རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་ངོ་
 ཚབ་གཙོ་ཅན་གྱི་ ཐོབ་སྲོལ་དང་ ཁེ་སྲན་བཤོ་བཤའི་གན་རྒྱ་ཐོག་མི་སྡེ་ངོ་ཚབ་སྡེ་
 ཕྱག་ལཱ་གནང་ནི།

**སྤྲོད་བྱས་ཀྱི་དམིགས་དོན་ ལཱ་པ་ འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་སྲར་
 སྲོལ་ཤེས་ཡོན་ཚུ་ ལག་ལེན་འཐབ་ཐོག་ ཚོང་འབྲེལ་དང་ ཞིབ་འཚོལ་གྱི་ ཁེ་སྲན་འབྲུང་ཡོད་མི་
 ཚུ་ འབྲ་མཉམ་དང་རྣམ་དག་ཐོག་ བཤོ་བཤའ་རྒྱབ་ནི་གཏན་འཁེལ་བཟོ་ནི།**

༥.༡ རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་ངོ་ཚབ་གཙོ་ཅན་གྱིས་ འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་དང་
 འབྲེལ་བའི་ སྲར་སྲོལ་ཤེས་ཡོན་ཚུ་ ཚོང་འབྲེལ་དང་ ཞིབ་འཚོལ་གྱི་ཁེ་སྲན་འབྲུང་
 ཡོད་མི་ཚུ་ འབྲ་མཉམ་དང་རྣམ་དག་ཐོག་ལུ་ བཤོ་བཤའ་རྒྱབ་བྱིན་ནིའི་འགན་འཁེལ་
 ཕོག་པ་ཨིན།

༥.༢ འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་དང་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་སྲར་སྲོལ་ཤེས་ཡོན་ཚུ་ ཚོང་
 འབྲེལ་དང་ ཞིབ་འཚོལ་གྱི་ཁེ་སྲན་འབྲུང་ཡོད་མི་ཚུ་ དངུལ་དང་ དངུལ་མ་ཡིན་པའི་
 རིགས་ཀྱི་ ཁེ་སྲན་འབྲུང་མི་ཚུ་ ཐོབ་སྲོལ་དང་ ཁེ་སྲན་བཤོ་བཤའི་གན་རྒྱ་གྲུ་ གཞི་
 བཞག་ཐོག་སྲོད་ནི།

4.10 Access to traditional knowledge held by more than one community where feasible shall be based on an ABS Agreement between the communities in accordance with their community protocols under the guidance of the National Focal Point and the user of such knowledge. Where this course of action is not feasible the National Focal Point shall enter into an ABS Agreement on the communities behalf.

Policy Objective 5: To ensure fair and equitable sharing of the benefits arising from the research and commercial utilization of Bhutan’s genetic resources and traditional knowledge.

5.1 The National Focal Point shall provide oversight to ensure fair and equitable sharing of benefits arising from research and commercial utilization of Bhutan’s genetic resources and associated traditional knowledge.

5.2 The sharing of benefits arising from research and commercial utilization of Bhutan’s genetic resources and associated traditional knowledge shall be based on the ABS Agreement and may include both monetary and non-monetary benefits.

4.3 ཐོབ་སྐྱོད་དང་ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའི་མ་དངུལ་ཟེར་མི་འདི་ འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱན་ཐོན་
ཁུངས་དང་དེ་དང་འབྲེལ་བའི་ སྲར་སྒོལ་ཤེས་ཡོན་རྒྱ་ཞིབ་འཚོལ་དང་ ཚོང་འབྲེལ་གྱི་
དོན་ལུ་ ལག་ལེན་འཐབ་ ཡོད་མི་ལས་འབྲུང་བའི་ མ་དངུལ་གྱི་ཁེ་ཕན་ དང་ གོ་
རྒྱལ་གྱི་གོ་རིམ་ནང་ལུ་མ་དངུལ་གཞི་བཙུགས་འབད་མི་དང་ལག་ལེན་གྱི་འབྲུག་
བསྐྱེལ་ལེན་འབད་ཡོད་མི་རྒྱ་ལུ་གོམ་ཨིན།

4.4 གཞུང་གི་སྲུང་སྐྱོབ་འབད་ཡོད་པའི་ བྱམས་ཚལ་དང་ ས་ཁོངས་རྒྱ་ནང་གཞི་བཙུགས་
འབད་མི་ཡོད་མི་ རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་ནང་རྒྱུད་ཡོད་མི་ རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་རྒྱ་
ཞིབ་འཚོལ་དང་ ཚོང་འབྲེལ་གྱི་དོན་ལུ་ ལག་ལེན་འཐབ་སྟེ་མ་དངུལ་བསྐྱེལ་
འབད་ཡོད་མི་རྒྱ་ ཐོབ་སྐྱོད་དང་ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའི་མ་དངུལ་ནང་ གཏང་དགོ།

4.5 མི་སྡེའི་བྱམས་ཚལ་ནང་ཡོད་པའི་ རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་ མི་སྡེའི་ཡུན་བརྟན་དང་
གོང་འཕེལ་ཐོག་ལུ་འཛིན་སྐྱོང་འཐབ་ཡོད་མི་ སོ་ནམ་ བཟའ་འཐུང་དང་འབྲེལ་བའི་
རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་རྒྱ་ ཞིབ་འཚོལ་དང་ཚོང་འབྲེལ་གྱི་དོན་ལུ་ལག་ལེན་འཐབ་མི་
ལས་ འབྲུང་ཡོད་པའི་ མ་དངུལ་གྱི་ཁེ་ཕན་གྱི་བགོ་བཤའ་རྒྱ་ལུ་ག་ཅིག་ ཐོབ་སྐྱོད་
དང་ ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའི་མ་དངུལ་ནང་གཏང་དགོ།

- 5.3 The ABS Fund shall be established to receive monetary benefits derived from the research and commercial utilization of Bhutan's genetic resources and/or associated traditional knowledge including the processing fee and the cash deposit payable at the Scoping Phase. The Fund shall be managed by the National Focal Point which shall disburse the monies therein for the benefit of conservation and sustainable use of Bhutan's biodiversity and enhancement of rural livelihoods.
- 5.4 Monetary benefits arising out of the research and commercial utilization of genetic resources from government reserved forests and *ex situ* collections shall be channeled into ABS Fund.
- 5.5 A portion of the monetary benefits arising from the research and commercial utilization of genetic resources from community forestry including genetic resources related to food and agriculture developed and sustained by the communities, shall be channeled into the ABS Fund.

